

CD-856 DIGITAL

Kalevi Aho

Symphony No. 10
Rejoicing of the Deep Waters

Lahti Symphony Orchestra
Osmo Vänskä

AHO, Kalevi (b. 1949)

- ① **Syvien vesien juhla** *(Edition Fazer, Espoo)* **11'03**
Fantasia orkesterille (1995)
Rejoicing of the Deep Waters, fantasy for orchestra
-

Symphony No. 10 (1996) *(Edition Fazer, Espoo)* **46'54**

- ② I. *Allegro* 10'23
③ II. *Prestissimo* 7'54
④ III. *Adagio* 20'36
⑤ IV. *Vivacissimo* 7'43

Cadenza soloists:

Solo trumpet and soprano trombone: **Ari Heinonen**; Solo oboe: **Lasse Junttila**;

Solo clarinet: **Timo Saarenpää**; Piccolo clarinet and second clarinet: **Matti Rouvali**

Lahden Kaupunginorkesterin ja Suomen Mielenterveysseura 100 vuotta -juhlavuoden tilausteos.

Commissioned by the Lahti Symphony Orchestra and the Finnish Association for Mental Health for the Centenary celebrations 1997.

Lahti Symphony Orchestra (Sinfonia Lahti)

Osmo Vänskä, conductor

Leader: **Sakari Tepponen**

Orchestral soloists:

Piccolo: **Eriko Suzuki-Korhonen**; Solo flute: **Outi Viitaniemi**;

Cor anglais: **Pauli Jalasmaa**; Alto saxophone: **Hannu Lehtonen**;

Solo bassoon: **Harri Ahmas**; Solo horn: **Pertti Kuusi**; Baritone horn: **Jukka Myllys**;

Alto trombone and first tenor trombone: **Antti Autio**; Tuba: **Harri Lidsle**

Kalevi Aho, one of Finland's leading composers of today, was born in Forssa in southern Finland on 9th March 1949. He studied at the Sibelius Academy in Helsinki under Einojuhani Rautavaara and in West Berlin in Boris Blacher's composition class. In the years 1974-1988 he was a lecturer in musicology at Helsinki University; from 1988 until 1993 he was professor of composition at the Sibelius Academy and since the autumn of 1993 he has been a freelance composer.

In the works which marked his breakthrough, the *First Symphony* (1969) and *Third String Quartet* (1971) Aho continues in the tradition of Shostakovich; even in these pieces, however, he arrived at a very original formal/dramatic decision. Thus, in the four-movement *First Symphony*, we are gradually drawn ever further away from the 'existing reality' of the beginning, ultimately reaching the third movement's strange, pseudo-baroque style, and finally, in the last movement, we can meet the problems of the 'true reality' head on. The structural starting-point for the single-movement *Second Symphony* (1970/95) is a triple fugue. In the four-movement *Third Symphony* (1971-73) the dramatic tension is different; it is a conflict between an individual (a solo violin) and the sound blocks of the orchestra; there is a similar conflict in the pessimistic *Cello Concerto* (1983-84). The culmination of Aho's first period (approx. 1969-74) is the three-movement *Fourth Symphony* (1972-73), in which the catastrophes of the second movement are eventually followed by spiritual liberation.

The *Fifth Symphony* (1975-76) marks a turning point in Aho's output. From a structural point of view this massive work is extremely complicated – in this multi-layered symphony, instead of polyphony between various individual instrumental

voices, we hear a polyphony of different, independent musical strands. The virtuoso and colourful *Sixth Symphony* (1979-80) concludes a sequential line of development in Aho's symphonic work; after this, the composer concentrated for a while on concertos and operas.

Aho's first opera, *Avain* (*The Key*, 1978, with a libretto by Juha Mannerkorpi) tells of the paranoid alienation of an inhabitant of a big modern city in the estranging social climate of today. In 1982 and 1984 *Avain* was also performed by the Hamburg State Opera. In the years 1985-87 Aho wrote his sharply satirical second opera *Hyönteiselämä* (*Insect Life*), which combines elements both of comedy and of tragedy (the libretto, by the composer himself, is based on a play of the same name by Josef and Karel Čapek) and contains numerous stylistic parodies as well as pointed social criticism. The work was premièred with great success by the Finnish National Opera on 27th September 1996. In 1988, drawing on material from *Hyönteiselämä*, Aho composed his *Seventh Symphony*: a six-movement, cheerful work, the 'Insect Symphony' has been described as 'a post-modern, tragicomic anti-symphony'. In 1990 Aho composed *Pergamon* for four narrators, four orchestral groups and organ; the text, which is in four languages, is based on Peter Weiss's novel *Die Ästhetik des Widerstands*. In the intense *Chamber Symphony No. 2* for strings (1991-92) we hear, in a sense, the music of the composer's inner voices.

In 1992 the Lahti Symphony Orchestra appointed Aho as its composer in residence, and he has written all of his more recent orchestral works for these musicians. The bright, single-movement *Symphony No. 8* (1993) for organ and orchestra is Aho's most expansive instrumental work; this musically wide-ranging piece is one of the most important

cornerstones of Aho's entire output. The lighter *Symphony No. 9* (1993-94) is also a concertante symphony: in this work, which contains many different time strata, the solo instrument is the trombone. Soloistic virtuosity is a hallmark of his large-scale, symphonic concertos (*Violin Concerto* 1981, *Cello Concerto* 1983-84, *Piano Concerto* 1989), of his three chamber symphonies (1976, 1992 and 1995-96: in the last of these, a string symphony, the solo instrument is the alto saxophone) and of many chamber pieces (e.g. the *Oboe Quintet* 1973, *Bassoon Quintet* 1977, *Oboe Sonata* 1985 and *Quintet for Alto Saxophone, Bassoon, Viola, Cello and Double Bass* 1994).

Among Aho's numerous arrangements are Mussorgsky's *Songs and Dances of Death* for bass and orchestra (1984) and the first act of Uuno Klami's ballet *Whirls* (1988). In 1995 he composed the lost second violin parts of all six string quartets by the first Finnish composer of importance, Erik Tulindberg (1761-1814). Foremost among Aho's many writings are the treatises *Finnish Music and the Kalevala* (1985) and *Einojuhani Rautavaara. Symphonist* (1988), the collection of essays *The Tasks of an Artist in a Post-Modern Society* (1992), *The Cup of Culture* (1997) and *Music of Finland* (1996, collaboration with E. Salmenhaara, P. Jalkanen and K. Virtamo).

Rejoicing of the Deep Waters

The powerfully expressive symphonic fantasy *Rejoicing of the Deep Waters* (*Syvien vesien juhla*) was composed in 1995 for the 90th anniversary of the City of Lahti, and the Lahti Symphony Orchestra premièred the piece under the baton of Osmo Vänskä on 1st November 1995. Nevertheless, the piece is by no means a 'festive overture' – very much the opposite: this powerful fantasy, full of dramatic tension, was

inspired by Aho's currently (1997) unfinished opera *Ennen kuin me kaikki olemme hukkuneet* (*Before We Are All Drowned*), the libretto of which is based on Juha Mannerkorpi's radio play of the same name from 1969.

The principal character in the opera is a woman, the surgical nurse Maija Salminen, who – during the overture – commits suicide by jumping off a bridge into the river below. The chain of events leading up to this suicide is thereafter referred to by means of flashbacks. The action also takes place in real time, with the woman making comments from the bottom of the river about the search for her body and talks with her nearest and dearest from the hereafter.

The woman has had a relationship with a surgeon named Göran. In the eighth scene of the opera, Göran visits her small apartment for the first time, and he asks her to put on a record. She chooses a disc of *Rejoicing of the Deep Waters*. This composition is not heard in its entirety in the opera, but a short extract from it is heard on record. The woman and Göran discuss *Rejoicing of the Deep Waters* as follows:

Woman: Do you know this one? 'Rejoicing of the Deep Waters'. (They listen for a moment.)

Göran: Do you like it?

Woman: I don't really know. It's a nice piece – but in a way it's ghastly as well. Or empty, full of emptiness, desolate. As if there were no traces of humanity left anywhere.

Göran: Do you mean like mere machinery?

Woman: Something like that. Too perfect.

Göran: I would say cruel. Perfection is always cruel.

Woman: Do you like it?

Göran: If a surgeon did not like perfection, what then?

Woman: Even if it was cruel?

Göran: We shouldn't ask.

Later the relationship between the woman and Göran comes to nothing; Göran is incapable of true love. As the woman observes, from the bottom of the river:

'We listened to *Rejoicing of the Deep Waters*./
And it went on and on,/ at art exhibitions, at theatres,
at concert halls./ But not even the chariots of heaven
could save us./ His hands: feminine hands,/ I hadn't
figured it out by then./ But in that light,/ and love is
the light that refracts as the lover wishes,/ and I
thought: a pianist's hand, a surgeon's faultless hand./
Oh, rejoicing of the deep waters!'

Hope in the opera is concentrated on a small boy named Saku, whose father drowned in a shipwreck. Saku finds a purpose in life: he wants to invent a radar system which looks externally like a pocket torch. When shone at the waves, it would immediately locate anybody who was drowning before they had the chance to die; and in this way Saku would still be able to save them. The idea of drowning thus grows to assume symbolic significance in the opera – it eventually becomes a question of spiritual drowning, when people have lost contact with each other and lost the capacity to love. The final words of the opera are addressed by the woman to Saku:

'And to you, Saku/ a little message to help you
invent this radar:/ Go to my room,/ take the records
which we sometimes listened to together/ and also
the encyclopædias from the bookshelf./ Wait for a
moment of peace./ And listen./ But do not believe
them, just listen, very attentively./ And do not
believe *Rejoicing of the Deep Waters* at all,/ they are
cruel waves,/ but listen to it too, all the more atten-
tively./ Listen, so that you learn to listen/ and save
us/ before we are all drowned.'

Rejoicing of the Deep Waters is composed as a fantasy in accordance with what the woman says. It is a question of an image of the deep waters of our subconscious and, simultaneously, its ominous, underlying passions.

Symphony No.10

Kalevi Aho's *Tenth Symphony* is one of his greatest achievements. The piece was composed in 1996 and its first performance – at a concert given by the Lahti Symphony Orchestra conducted by Osmo Vänskä on 6th February 1997 – was accorded an unusual degree of attention and publicity: for instance, the première was broadcast live on national radio and television.

The composer has said that the starting point for the *Tenth Symphony* came with a concert given by the Lahti Symphony Orchestra in February 1996, on the programme of which was Mozart's *Symphony No.39*. Listening to this work and hearing the extraordinarily fine playing of the orchestra's string sections inspired Aho to compose a symphony in which the strings would have ample opportunity to sing. The *Tenth Symphony* begins with a warm, *cantabile* violin melody which is derived from the first three notes of the main theme of Mozart's *Symphony No.39*. The work also contains a second very brief, deliberate quotation: the long-spun violin theme at the beginning of the *Adagio* quotes a motif of a few notes from the middle of the third movement of Bruckner's *Ninth Symphony*. Neither of these short quotations, however, plays a programmatic rôle in Aho's symphony – they are rather his tribute to these two great symphonists; Aho perceives his own works as a continuation and development of the symphonic tradition established by these figures.

Aho's other source of inspiration for the *Tenth Symphony* was the Lahti Symphony Orchestra itself,

with which he has been composer in residence since 1992. The major solos and cadenzas in the *Tenth Symphony* were written especially for the individual musicians in the orchestra, bearing their personalities in mind. Aho has previously done the same in his *Eighth* and *Ninth Symphonies* and in the fantasy *Rejoicing of the Deep Waters*. Thus the Lahti Symphony Orchestra has influenced the musical style of so many of Aho's orchestral works to such an extent, one can almost speak of these works as his 'Lahti symphonies'.

The melody which begins the *Tenth Symphony* is repeated on several occasions during the first movement (*Allegro*). The theme presented by the second trumpet, which moves within the span of only a fifth, leads us towards more dramatic, conflict-ridden music. The first moment of tension is emphasized by the heavy, crashing strokes of a percussion instrument constructed by the composer, the *kettenspiel*. This relaxes in an oboe cadenza and a reprise of the main theme from the violas. After this the fairy-tale-like, jingling music takes the movement on to a powerful climax, which explodes into a virtuoso cadenza for two clarinets. At the movement's beautiful, peaceful conclusion, which is dominated by the strings, we hear a slowed-down development of the main theme.

The second movement (*Prestissimo*) is virtuosic, very fast and dramatic. Its principal motif is of a highly explosive nature, and the movement develops into powerful, violent outbursts. In the middle of the movement, the wild progress is interrupted for a moment by a dreamy, romantic cello melody; and the renewed unruly music again grows calmer at the end, with horn and cor anglais solos which anticipate the third movement in motivic terms.

In the broad third movement (*Adagio*) we find the dramatic nucleus of the *Tenth Symphony*. It is in the *Adagio* that the symphony's 'decisive battle' takes place; the content of the movement could be described as the very difficult but ultimately successful ascent to the summit of a mountain. This monumental movement has the feeling of a powerful personal account. The movement also possesses great lyrical beauty. Among its most significant moments are the two broad solos from the soprano trombone, as if dispensing mercy, accompanied by the three other trombones in chorus. At the climax three trumpets play a high A flat in unison, at which point the music almost collapses under the bursting, anguished tension – finally rounded off by a piercing, extremely high C sharp from the piccolo. The soprano trombone's second, heart-rending solo follows the last stage of 'climbing the mountain', where all the powerful musical energy is discharged in the interval of a fifth, C-G. The principal trumpet player changes instrument to the soprano trombone for the third movement, and additionally the principal trombonist plays on the alto trombone throughout.

The symphony's vivid finale (*Vivacissimo*) concludes this large-scale work, which is richly orchestrated and very ambiguous in mood, in an extrovert, thrilling manner. Central to the action, especially at the beginning, are the clarinets, whose high-pitched screams provide an ambiguous feel for the predominant atmosphere – behind all the hustle and bustle one can discern a recognition of the transitory nature of life. This movement also contains a synthesis of the essential melodic material of all the previous movements. For instance, before the exuberant, joyful conclusion, the movement calms down with a recollection of the dreamy cello melody from the middle part of the second movement, which

is linked to a reminiscence of the third movement's soprano trombone theme.

Kalevi Aho's *Tenth Symphony* was written in response to a commission from the Lahti Symphony Orchestra and the Finnish Association for Mental Health (Suomen Mielenterveysseura) for the latter's 100th anniversary celebrations (in 1997). Aho has dedicated his *Tenth Symphony* to his parents.

© Anne Weller 1997

The **Lahti Symphony Orchestra** (*Sinfonia Lahti*) was founded in 1949 to maintain the traditions of the orchestra established in 1910 by the Lahti Friends of Music. In recent years the orchestra has developed into one of the most notable in the Nordic countries under the direction of its conductor Osmo Vänskä (chief guest conductor 1985-88, chief conductor since 1988). It has won the renowned Gramophone Award and other international accolades for its recordings of the original versions of the Sibelius *Violin Concerto* (BIS-CD-500) and *Fifth Symphony* (BIS-CD-800), and the Grand Prix of the Académie Charles Cros (1993) for its recording of the complete score to Sibelius's *Tempest* (BIS-CD-581). As well as playing regularly in symphony concerts, opera performances and recordings, the orchestra has an extensive development programme for children's and youth music.

Sinfonia Lahti presents weekly concerts in the Lahti Concert Hall (architects Heikki and Kaija Siren, 1954) and in the Church of the Cross (Alvar Aalto, 1978); this church is also the venue for all the orchestra's recordings. The orchestra also appears regularly in Helsinki and has performed at numerous festivals including the Helsinki Festival, the Helsinki Biennale (contemporary music) and the Lahti International Organ Week. The orchestra has toured in

Germany, France, Sweden and Estonia and also performs regularly in St. Petersburg. Future plans include concerts in other European countries. The Lahti Symphony Orchestra records regularly for BIS.

Osmo Vänskä (b. 1953) studied conducting at the Sibelius Academy with Jorma Panula, graduating in 1979. He has also studied privately in London and West Berlin and has taken part in Rafael Kubelík's master class in Lucerne. Osmo Vänskä is also active as a clarinetist.

In 1982 Osmo Vänskä won the international Beethoven Competition for young conductors, after which he has conducted the most important orchestras in Finland, Norway and Sweden. His international career has also blossomed rapidly outside the Nordic countries and he has worked for example in France, the United Kingdom, the Netherlands, Czechoslovakia, Estonia and Japan.

As an opera conductor he has appeared at the Savonlinna Opera Festival, at the Royal Opera in Stockholm and at the Finnish National Opera. He assumed the position of principal guest conductor of the Lahti Symphony Orchestra (*Sinfonia Lahti*) in autumn 1985; in autumn 1988 he took over as artistic director of the same orchestra. From 1993 until 1995 he was chief conductor of the Iceland Symphony Orchestra, and since 1996 he has been chief conductor of the BBC Scottish Symphony Orchestra. He records regularly for BIS.

Suomen tärkeimpiin nykysäveltäjiin kuuluva **Kalevi Aho** syntyi Forssassa 9.3.1949. Hän opiskeli Sibelius-akatemiassa Einojuhani Rautavaaran oppilaana ja Länsi-Berliinissä Boris Blacherin luokalla. Vuosina 1974-1988 hän toimi Helsingin yliopiston musiikkitieteen lehtorina, 1988-1993 Sibelius-akatemiaan vs. sävellyksen professorina, ja syksystä 1993 lähtien hän on työskennellyt vapaana taiteilijana.

Läpimurtosävellyksissään, *1. sinfoniassa* (1969) ja *3. jousikvartetossa* (1971) Aho liittyy tyyllillisesti Šostakovits-traditioon; kuitenkin jo näissä teoksissa hän päätyi hyvin omaperäisiin muoto-dramaturgisiin ratkaisuihin. Siten neliosaisessa *1. sinfoniassa* etäännyttään vähitellen yhä etäämmäs alun "reaalisesta" todellisuudesta, aina 3. osan outoon, pseudo-barokkiseen tyyliin, kunnes vasta finaaliissa pystytään kohtaamaan kiertelemättä "oikean" todellisuuden ongelmat. Yksiosaisen *2. sinfonian* (1970/95) rakenteellisenä lähtökohtana on kolmoisfuuga. Neliosaisessa *3. sinfoniassa* (1971-73) dramaturginen jännite muodostuu yksilöllisyyden (sooloviulu) ja orkesterin sointimassojen välisestä ristiriidasta; vastaavasta ristiriidasta on kysymys myös pessimistisessä *sellokonsertossa* (1983-84). Ahon ensimmäisen kauden (n. 1969-1974) huipentuma on kolmiosainen *4. sinfonia* (1972-73), jossa toisessa osassa tapahtuvaa katastrofia seuraa lopulta psyykkinen vapautuminen.

5. sinfonia (1975-76) merkitsee käännekohtaa Ahon tuotannossa. Massiivinen teos on rakenteeltaan äärimmäisen monimutkainen – yksityisten eri äänten välisen polyfonian sijasta monikerroksisessa sinfoniassa soi erilaisten itsenäisten musiikkien polyfonia. Virtuosoosiseen, värikkääseen *6. sinfoniaan* (1979-80) päättyy Ahon sinfonisen tuotannon johdonmukainen kehityslinja; tämän jälkeen säveltäjä keskittyi joksikin aikaa konserttoihin ja oopperoihin.

Ahon ensimmäinen ooppera *Avain* (1978; libreto Juha Mannerkorpi) käsittelee suurkaupunkilaisen ihmisen vainoharhaista vieraantuneisuutta modernissa yhteiskunnassa. 1982 ja 1984 *Avain* oli myös Hampurin valtionoopperan ohjelmistossa. 1985-87 syntyi Ahon terävän satiirinen, komiikkaa ja tragiikkaa yhdistävä toinen ooppera *Hyönteiselämää* (säveltäjän laaita libreto pohjautuu Josef ja Karel Čapekin samannimiseen näytelmään) lukuisine tyyliparodioineen ja pistävine yhteiskuntakritiikkeineen. Teos kantaesitettiin suurella menestyksellä Suomen Kansallisoopperassa 27.9.1996. *Hyönteiselämän* materiaalista Aho loi 1988 *7. sinfoniansa* – kuusiosaista, iloittelevaa *Hyönteissinfoniaa* on kuvattu "postmoderniksi, koomis-traagiseksi anti-sinfoniaksi". 1990 syntyi *Pergamon* neljälle lausujalle, neljälle orkesteriryhmälle ja uruille; teoksen nelikielinen teksti on peräisin Peter Weissin romaanin *Die Ästhetik des Widerstands* alusta. Intensiivisessä *2. kamarisinfoniassa* jousille (1991-92) soi eräänlainen sisäisten äänien musiikki.

Vuonna 1992 Lahden kaupunginorkesteri nimesi Ahon nimikkosäveltäjäkseen, ja tälle soitattajalle hän on kirjoittanut kaikki uusimmat orkesteriteoksensa. Yksiosainen, valoisa *8. sinfonia* (1993) uruille ja orkesterille on Ahon laajin soitinteos; musiikillisilta ulottuvuuksiltaan sävellys kuuluu Ahon koko tuotannon tärkeimpiin kulmakiiviin. Myös kepeämpi *9. sinfonia* (1993-94) on konsertoiva sinfonia – monia ajallisia kerrostumia sisältävän teoksen soolo-soittimena on pasuuna. Solistin virtuoosisuus on tunnusomaista suurisuuntaisille, sinfonisille konsertoille (*viulukonserto* 1981; *sellokonserto* 1983-84; *pianokonsertto* 1989), kolmelle kamarisinfoniale (1976, 1992 ja 1995-96; viimeksimainitussa jousisinfoniassa on soolosoittimena alttosaksofoni) ja monille kamarimusiikkiteoksille (mm. *oboekvintetto*

1973, *fagottikvintetto* 1977, *oboasonaatti* 1985, *kvintetto* alttosaksofonille, fagotille, alttoviululle, sellolle ja kontrabassolle 1994).

Ahon lukuisista sovitustöistä huomattavimpia ovat Musorgskin *Kuoleman laulujen ja tanssien* soitintaminen bassoäänelle ja orkesterille (1984), Uuno Klamin baletin *Pyrötteitä* 1. näytöksen orkestrointi (1988) sekä kateisiin joutuneen 2. viulun stemman säveltäminen Erik Tulindbergin (1761-1814) kuuteen jousikvartettoon (1995). Hänen runsaan kirjallisen tuotantonsa pääteoksia ovat tutkielmat *Suomalainen musiikki ja Kalevala* (1985) ja *Einojuhani Rautavaara sinfonikkona* (1988), esseekokoelmat *Taiteilijan tehtävät postmodernissa yhteiskunnassa* (1992) ja *Kulttuurin malja* (1997), sekä *Suomen musiikki* (1996; yhdessä E. Salmenhaaran, P. Jalkasen ja K. Virtamon kanssa).

Syvien vesien juhla

Voimakaslinainen sinfoninen fantasia *Syvien vesien juhla* on sävelletty vuonna 1995 Lahden kaupungin 90-vuotisjuhlisiin; Lahden kaupunginorkesteri kantoesitti teoksen Osmo Vänskän johdolla 1.11.1995. Teos ei ole ilmeiltään kuitenkaan mikään juhla-alkusoiitto, vaan päinvastoin – väkeviä, traagisia jännitteitä sisältävä fantasia on saanut virikkeensä Ahon tällä hetkellä (1997) vielä keskeneräisestä kolmannesta oopperasta *Ennen kuin me kaikki olemme hukkuneet*, jonka libreto pohjautuu Juha Mannerkorven vuonna 1969 kirjoittamaan samannimiseen kuunnelmaan.

Oopperan päähenkilönä on nainen, kirurgisen osaston sairaanhoitaja Maija Salminen, joka teoksen alkusoiiton aikana tekee itsemurhan hyppäämällä sillalta jokeen. Itsemurhaan johtanut tapahtumaketju käydään tämän jälkeen takautumina läpi. Tapah-
tumat etenevät samalla myös reaaliaikaisesti, kun

nainen kommentoi joen pohjalta oman ruumiinsa etsintöjä ja keskustelee kuolleena entisten läheisimpiensä kanssa.

Naisella on ollut suhde kirurgi Göranin kanssa. Oopperan 8. kohtauksessa Göran käy ensi kertaa naisen luona tämän pienessä asunnossa, ja Göran pyytää naista soittamaan levyltä jotain. Nainen pance soimaan kappaleen *Syvien vesien juhla*. Tätä sävellystä ei kuulla oopperassa kokonaisuudessaan, vaan siitä soitetaan levyltä vain lyhyt katkelma. Nainen ja Göran kommentoivat *Syvien vesien juhlaa* seuraavasti:

Nainen: Entä tunnetko tämän? ”*Syvien vesien juhla*”. (Kuuntelevat hetken.)

Göran: Pidätkö tästä?

Nainen: En oikein tiedä. Hieno kappale – mutta jotenkin kaamea. Tai tyhjä, täynnä tyhjyyttä, autio. Niinkuin ei olisi ihmiskättä enää missään.

Göran: Tarkoitat, että pelkkä koneisto?

Nainen: Jotain sellaista. Liian virheetöntä.

Göran: Minä sanoisin julmaa. Virheettömyys on aina julmaa.

Nainen: Pidätkö *sinä* tästä?

Göran: Ellei kirurgi pidä virheettömyydestä, niin mistä sitten?

Nainen: Vaikka se olisi julmaa?

Göran: Sitä ei auta kysyä.

Myöhemmin naisen ja Göranin suhde kariutuu, Göran on kykenemätön todelliseen rakkauteen. Nainen kommentoi tätä joen pohjalta seuraavasti:

Me kuuntelimme ”*Syvien vesien juhlaa*”./ Ja sitä jatkui ja jatkui./ Taidenäyttelyissä, teattereissa, konserttisaleissa./ Mutta edes taivaalliset kirkkokiesit eivät voineet meitä pelastaa./ Hänen kätensä: naisen kädet./ minä en sitä silloin vielä ymmärtänyt./ Mutta siinä valossa./ ja rakkaus on valoa, joka tahtuu niin-
kuin rakastava tahtoo./ ja minä ajattelin: pianistin

käsi, kirurgin virheetön käsi./ Voi syvien vesien juhlaa!

Oopperan toivo keskittyy pikkupoika Sakuun, jonka isä on kuollut haaksirikossa hukkumalla. Saku löytää itselleen elämäntehtävän: hän haluaa keksiä tutkan, joka on ulkonäöltään kuin taskulamppu. Kun sillä näytäisi aaltoja, se löytäisi heti hukkuvat, ennen kuin nämä ovat ehtineet kuolla, ja näin Saku kykenisi vielä pelastamaan heidät. Hukkuminen laajenee oopperassa symboliseksi – kyseessä on lopulta henkinen hukkuminen, kun ihmiset ovat kadottaneet yhteyden toisiinsa ja kadottaneet kyvyn rakastaa. Oopperan loppusanat nainen osoittaa Sakulle:

Ja sinulle Saku/ sen tutkan keksimiseksi pienet terveiset:/ Mene sinne minun kamariini,/ ota levyt joita kerran kuuntelimme yhdessä/ ja hyllystä tietosanakirjat./ Odota kunnes tulee rauhallinen hetki./ Ja kuuntele./ Mutta älä usko, kuuntelet vain, hyvin tarkoin./ Ja "Syvien vesien juhlaa" älä usko ollenkaan,/ ne ovat jultmia aaltoja,/ mutta kuuntele sekin, vielä tarkemmin./ Kuuntele, jotta opit kuulemaan/ ja pelastamaan meidät/ ennen kuin me kaikki olemme hukkuneet.

Syvien vesien juhla on sävelletty näiden viitteiden mukaiseksi fantasiaksi. Kysymyksessä on samalla kuvaus alitajunnan syvistä vesistä ja sen tummanpuhuvista, pinnanalaisista intohimoista.

Sinfonia nro. 10

Kalevi Ahon *10. sinfonia* kuuluu hänen koko tuotantonsa huipputuoksuksiin. Teos on sävelletty vuonna 1996, ja sen kantaesitys Osmo Vänskän johtamassa Lahden kaupunginorkesterin konsertissa 6.2.1997 sai tavatonta huomiota ja julkisuutta – kantaesitys mm. televisioitiin ja radioitiin suorana lähetyksenä koko Suomeen.

Säveltäjän mukaan *10. sinfonian* lähtökohtaa syntyi eräässä Lahden kaupunginorkesterin konsertissa helmikuussa 1996, jossa ohjelmassa oli Mozartin *39. sinfonia*. Tämän teoksen kuuleminen ja orkesterin jousiston erinomainen soitto antoi Aholle virikkeen säveltää *sinfonia*, jossa jouset saisivat paljon laulaa. *10. sinfonia* alkaakin lämpimästi laulavalla viulujen melodialla, joka lähtee liikkeelle Mozartin *39. sinfonian* pääteeman kolmesta ensimmäisestä säveltestä. Teokseen sisältyy toinenkin tietoinen lainaus – *Adagio*-osan aloittava viulujen pitkälinjainen teema siteeraa muutaman sävelen verran taas aihelmaa, joka esiintyy Anton Brucknerin *9. sinfonian* kolmannen osan keskellä. Kummallakaan lyhyellä sitaattilla ei ole Ahon *sinfoniassa* kuitenkaan ohjelmallista merkitystä – ne ovat pikemminkin vain hänen kunnianosoituksiaan näille kahdelle suurelle *sinfonikolle*, joiden luomaa *sinfonista* perinnettä hän kokee omassa teoksessaan jatkavansa ja kehittävänsä.

10. sinfonian toisena inspiraation lähteenä Aholle oli Lahden kaupunginorkesteri jonka nimikkosäveltäjänä hän on ollut vuodesta 1992 lähtien. *10. sinfoniassa* esiintyvät suuret soolot ja kadenssit on sävelletty suoraan orkesterin tiettyjä muusikkoja ja heidän persoonallisuuttaan ajatellen. Vastaavasti Aho teki jo edeltävissä *8. ja 9. sinfoniassaan* sekä *Syvien vesien juhla* -fantasiassaan. Siten Lahden kaupunginorkesteri on vaikuttanut Ahon uusimpien orkesteriteosten sävelkieleen niin paljon, että voi puhua melkein jo hänen "Lahden *sinfonioistaan*".

10. sinfonian aloittava melodia toistuu 1. osassa (*Allegro*) myöhemmin useaan otteeseen. 2. trumpetin teema, joka liikkuu vain kvintin alueella, johdattaa kohti dramaattisempia, ristiriitaisempia tilanteita. Ensimmäistä konfliktitilannetta korostavat säveltäjän konstruoiman lyömäsoittimen *kettenspielin* raskaat,

rämähtävät sivallukset. Tilanne laukeaa oboen kadenssiin ja pääteeman kertaukseen alttoviuluilla. Sadunomaisesti helisevä musiikki johdattaa sen jälkeen osan väkevään huippukohtaan, joka laukeaa kahden klarinetin virtuoosiseen kadenssiin. Osan kauniissa ja rauhallisessa, jousiston vallitsemassa lopussa soi pääteeman kehittelmä vielä hidastettuna.

Toinen osa (*Prestissimo*) on virtuoosinen, hyvin nopea ja dramaattinen. Sen keskeisissä aihelmissa on suurta räjähdysalttiutta, ja osa kasvaakin voimakkaisiin, rajuihin purkauksiin. Keskivaiheilla hurja meno keskeytyy hetkeksi unelmoivaan, romanttiseen selojen melodiaan, ja uudestaan villiintyvä musiikki rauhoittuu lopussa käyrätorven ja englannintorven sooloihin, jotka valmistelevat motiivisesti 3. osaa.

Laajassa kolmannessa osassa (*Adagio*) ollaan *10. sinfonian* dramaattisessa ytimessä. *Adagiossa* tapahtuu *10. sinfonian* ”ratkaiseva taistelu”, osan sisältöä voisi kuvata hyvin vaikeaksi, mutta lopulta voitolliseksi nousuksi vuoren huipulle. Monumetaalisessa osassa on voimakasta henkilökohtaisen tilityksen tuntua. Osa sisältää myös suurta lyyristä kauneutta. Sen vaikuttavimpia hetkiä ovat sopraanopasuunan kaksi laajaa, ikään kuin armoa anovaa sooloa, joita kolmen muun pasuunan kuoro säestää. Huippukohdassa kolme trumpettia jää soittamaan unisonona korkeaa as-säveltä, jolloin musiikki lähes luhistuu pakahtuneen, tuskaisen jännitteensä alle – sen viimeiseksi pisteeksi jää soimaan piccolon läpitunkeva, äärimmäisen korkea cis-sävel. Sopraanopasuunan jälkimmäistä, riipaisevaa sooloa seuraa ”vuorelle nousun” viimeinen vaihe, jossa kaikki valtava musiikillinen lataus purkautuu lopulta kvinttiin c-g. Paitsi että ykköstrumpetisti vaihtaa 3. osassa instrumenttinsa paikoin sopraanopasuunaksi, ykköspasunisti soittaa koko tämän ajan alttopasuunaa.

Sinfonian vauhdikas finaali (*Vivacissimo*) päätää laajan, tunnelmiltaan hyvin monitahtoisen ja orkestraalisesti rikkaan teoksen ulospäinsuuntautuneella, repäisevällä tavalla. Keskeisessä asemassa etenkin alkupuolella ovat klarinitit, joiden korkeat huudot antavat perustunnelmalle kaksinaisen sävyn – kaiken humun taustalla soi samalla tietoisuus elämän katoavaisuudesta. Osassa tehdään samalla synteisiä sinfonian kaikkien aikaisempien osien keskeistä melodisesta materiaalista. Esimerkiksi ennen pakahtuvasti riemuitsevaa loppua osa hiljenee toisen osan keskijakson unelmoivan sellomelodian muistumiin, jotka yhdistyvät 3. osan sopraanopasuunateeman muistumaan.

Kalevi Ahon *10. sinfonia* valmistui Lahden kaupunginorkesterin sekä vuonna 1997 100 vuotta täyttävän Suomen Mielenterveysseuran yhteisestä tilauksesta. Aho on omistanut *10. sinfoniansa* vanhemmilleen.

© Anne Weller 1997

Sinfonia Lahti (Lahden kaupunginorkesteri) perustettiin vuonna 1949 vaalimaan vuonna 1910 toimintansa aloittaneen Lahden Musiikintystävien orkesterin perinteitä. Viime vuosina orkesteri on noussut kapellimestari Osmo Vänskän (päävierailija 1985-88, taiteellinen johtaja 1988-) johdolla yhdeksi Pohjoismaiden merkittävimmistä orkestereista. Kuuluisimpia saavutuksia ovat Sibelius-levytysten Gramophone Award -palkinnot vuonna 1991 (BIS-CD-500/*viulukonserton* alkuperäisversion ensilevytyt) ja vuonna 1996 (BIS-CD-800/*viidennen sinfonian* alkuperäisversion ensilevytyt) sekä Grand Prix du Disque vuonna 1993 (BIS-CD-581/*Myrskyn* kokonaislevytyt).

Sinfonia Lahti konsertoi Lahden konserttitalossa (arkkitehdit Heikki ja Kaija Siren, 1954) ja Ristin-kirkossa (Alvar Aalto, 1978), jossa tehdään kaikki

levytykset. Orkesteri esiintyy usein myös Helsinkiin ja se on kutsuttu konsertoimaan useille musiikkijuhlille sekä mm. Saksaan, Ranskaan, Ruotsiin ja Venäjälle Pietariin. Orkesteri levyttää säännöllisesti BIS levy-yhtiölle.

Osmo Vänskä (s. 1953) opiskeli orkesterinjohtoa Sibelius-Akatemiassa Jorma Panulan johdolla ja suoritti kapellimestaritutkinnon vuonna 1979. Hän on lisäksi opiskellut yksityisesti Lontoossa ja Länsi-Berlinissä sekä osallistunut Rafael Kubelikin mestarikurssiin Luzernissa. Osmo Vänskä on myös taitava klarinetisti.

Vuonna 1982 Osmo Vänskä voitti Besançonin kansainvälisen nuorten kapellimestarien kilpailun, minkä jälkeen hän on johtanut säännöllisesti Suomen, Norjan ja Ruotsin suurimpia orkestereita. Hänen kansainvälinen uransa on kehittynyt nopeasti myös Skandinavian ulkopuolelle ja hän on työskennellyt mm. Ranskassa, Skotlannissa, Hollannissa, Tšekkoslovakiassa, Virossa ja Japanissa.

Oopperakapellimestarina Osmo Vänskä on esiintynyt Savonlinnan Oopperajuhlilla, Tukholman Kuninkaallisessa Oopperassa ja Suomen Kansallis-oopperassa. Sinfonia Lahden päävierailijaksi Osmo Vänskä kutsuttiin syksystä 1985 alkaen ja syksyllä 1988 hän aloitti työnsä orkesterin taiteellisena johtajana. Islannin sinfoniaorkesterin ylikapellimestarina hän oli 1993-1995. Vuodesta 1996 alkaen hän on myös BBC Scottish Symphony Orchestran ylikapellimestari. Vänskä levyttää säännöllisesti BIS levy-yhtiölle.

Kalevi Aho, einer der führenden finnischen Komponisten von heute, wurde am 9. März 1949 in Forssa, Südfinnland, geboren. Er studierte bei Einojuhani Rautavaara an der Sibelius-Akademie in Helsinki und in Boris Blachers Kompositionsklasse in Westberlin. 1974-88 war er Dozent für Musikwissenschaft an der Helsinki-Universität; 1988-93 war er Professor für Komposition an der Sibelius-Akademie, und seit dem Herbst 1993 ist er freischaffender Komponist.

In den Werken, durch welche sein Durchbruch erfolgte, der *ersten Symphonie* (1969) und dem *dritten Streichquartett* (1971), setzt Aho Schostakowitschs Tradition fort, aber selbst in diesen Stücken kam er zu einer sehr originellen formal/dramatischen Lösung. In der viersätzigen *ersten Symphonie* werden wir somit von der „existenten“ Wahrheit des Anfangs allmählich immer weiter weg geführt, bis wir zuletzt den seltsamen, pseudobarocken Stil des dritten Satzes erreichen, und im letzten Satz können wir schließlich die Probleme der „wirklichen“ Wahrheit direkt zu Gesicht bekommen. Der strukturelle Ausgangspunkt der einsätzigen *zweiten Symphonie* (1970/95) ist eine Tripelfuge. In der viersätzigen *dritten Symphonie* (1971-73) ist die dramatische Spannung andersartig, sie ist ein Konflikt zwischen einem Individuum (Solovioline) und den Klangblöcken des Orchesters; es gibt einen ähnlichen Konflikt im pessimistischen *Cellokonzert* (1983-84). Der Höhepunkt von Ahos erster Periode (etwa 1969-74) ist die dreisätzige *vierte Symphonie* (1972-73), wo nach den Katastrophen des zweiten Satzes eine geistige Befreiung folgt.

Die *fünfte Symphonie* (1975-76) ist ein Wendepunkt in Ahos Schaffen. Strukturell gesehen ist dieses massive Werk extrem kompliziert – anstatt einer Polyphonie zwischen verschiedenen indivi-

duellen Instrumentalstimmen hören wir eine Polyphonie andersartiger, unabhängiger Musiken. Die virtuose und farbenprächtige *sechste Symphonie* (1979-80) beschließt eine sequentielle Entwicklungslinie in Ahos Schaffen; dann konzentrierte sich der Komponist einige Zeit auf Konzerte und Opern.

Ahos erste Oper, *Avain (Der Schlüssel)*, 1978, mit einem Libretto von Juha Mannerkorpi) erzählt von der paranoiden Alienation eines Einwohners einer modernen Großstadt im sozialen Klima von heute. 1982 und 1984 wurde *Avain* auch von der Hamburgischen Staatsoper aufgeführt. 1985-87 schrieb Aho seine scharf satirische zweite Oper *Hyönteiselämä (Aus dem Leben der Insekten)*, die Elemente von sowohl Komödie als auch Tragödie kombiniert (das vom Komponisten selbst geschriebene Libretto basiert auf dem gleichnamigen Theaterstück von Josef und Karel Čapek), und zahlreiche stilistische Parodien enthält, sowie spitze Sozialkritik. Die Uraufführung durch die Finnische Nationaloper am 27. September 1996 wurde ein großer Erfolg. Unter Verwendung von Material aus *Hyönteiselämä* komponierte Aho 1988 seine *siebte Symphonie*; die sechssätzige, fröhliche „Insektensymphonie“ wurde als „postmoderne, tragikomische Antisymphonie“ beschrieben. 1990 komponierte Aho *Pergamon* für vier Sprecher, vier Orchestergruppen und Orgel; der viersprachige Text basiert auf Peter Weiß' Roman *Die Ästhetik des Widerstands*. In der intensiven *Kammersymphonie Nr. 2* für Streicher (1991-92) hören wir irgendwie musikalische Töne aus dem Innersten.

1992 wurde Aho vom Symphonieorchester Lahti zum Composer-in-Residence ernannt, und für dieses hervorragende Ensemble hat er seine sämtlichen neueren Orchesterwerke geschrieben. Die lichte, einsätzige *Symphonie Nr. 8* (1993) für Orgel und Orches-

ter ist Ahos umfassendstes Instrumentalwerk; dieses musikalisch weitreichende Stück ist einer der wichtigsten Grundsteine seines gesamten Schaffens. Die leichtere *Symphonie Nr. 9* (1993-94) ist ebenfalls eine konzertante Symphonie; in diesem Werk, das viele verschiedene zeitliche Schichten enthält, ist das Soloinstrument eine Posaune. Solistische Virtuosität ist ein Kennzeichen seiner groß angelegten, symphonischen Konzerte (*Violinkonzert* 1981, *Cellokonzert* 1983-84, *Klavierkonzert* 1989) und vieler Kammermusikwerke (z.B. das *Oboenquintett* 1973, *Fagottquintett* 1977, die *Oboensonate* 1985 und das *Quintett für Altsaxophon, Fagott, Bratsche, Cello und Kontrabaß* 1994).

Zu Ahos zahlreichen Arrangements gehören Musorgskijs *Lieder und Tänze des Todes* für Baß und Orchester (1984) und der erste Akt von Uno Klamis Ballett *Wirbel* (1988). 1995 komponierte er die verschollenen Stimmen der zweiten Violine zu sämtlichen sechs Streichquartetten des ersten finnischen Komponisten von Bedeutung, Erik Tulindberg (1761-1814). Unter seinen Schriften stehen an erster Stelle die Abhandlungen *Finnische Musik und die Kalevala* (1985) und *Einojuhani Rautavaara, Symphoniker* (1988), die Aufsatzsammlungen *Die Aufgaben des Künstlers in einer postmodernen Gesellschaft* (1992) und *Der Kelch der Kultur* (1997), sowie *Die Musik in Finnland* (1996, Zusammenarbeit mit E. Salmenhaara, P. Jalkanen und K. Virtamo).

Feier der tiefen Wässer

Die kraftvoll expressive symphonische Fantasie *Feier der tiefen Wässer* (*Syvien vesien juhla*) wurde 1996 anlässlich des 90-Jahre-Jubiläums der Verleihung der Stadtrechte an Lahti komponiert, und das Symphonieorchester Lahti spielte am 1. November 1995 die Uraufführung unter der Leitung von Osmo

Vänskä. Trotzdem ist das Stück keinesfalls eine „Festouvertüre“, sondern eher das Gegenteil: diese kraftvolle Fantasie, voller dramatischer Spannung, wurde von Aho derzeit (1997) noch unvollendeter Oper *Ennen kuin me kaikki olemme hukkuneet* (Bevor wir alle ertrunken sind) inspiriert, deren Libretto auf Juha Mannerkorpis gleichnamigen Hörspiel aus dem Jahre 1969 basiert.

Hauptperson der Oper ist eine Frau, die Krankenschwester Majja Salminen, die während der Ouvertüre Selbstmord verübt, indem sie sich von einer Brücke in den Fluß stürzt. Die Kette von Ereignissen, die zu diesem Selbstmord führt, wird dann in einer Reihe von Rückblicken geschildert. Das Geschehen spielt sich auch in der Realzeit ab, indem die Frau die Suche nach ihrem Körper aus der Tiefe kommentiert, und mit ihren Lieben aus dem Jenseits spricht.

Die Frau hatte ein Verhältnis mit dem Chirurgen Göran. In der achten Szene der Oper besucht er erstmals ihre kleine Wohnung, wobei er sie bittet, eine Schallplatte aufzulegen. Sie wählt eine Aufnahme von *Feier der tiefen Wässer*. In der Oper ist diese Komposition nicht als Ganzes zu hören, wohl aber als kurzer Auszug auf der Schallplatte. Die Frau und Göran besprechen *Feier der tiefen Wässer* wie folgt: **Frau:** Kennst Du das? *Feier der tiefen Wässer*. (sie hören einen Augenblick zu.)

Göran: Gefällt es Dir?

Frau: Ich weiß wirklich nicht. Es ist ein nettes Stück, aber irgendwie zugleich schrecklich. Oder leer, voller Leere, trostlos. Als ob es irgendwo Spuren der Menschlichkeit gäbe.

Göran: Rein mechanisch, meinst Du?

Frau: So etwas. Zu perfekt.

Göran: Grausam, würde ich sagen. Die Perfektion ist immer grausam.

Frau: Gefällt es Dir?

Göran: Wenn die Perfektion einem Chirurgen nicht gefallen würde, was denn?

Frau: Selbst wenn sie grausam ist?

Göran: Danach sollten wir nicht fragen.

Später wird aus dem Verhältnis zwischen der Frau und Göran nichts; Göran ist der wahren Liebe nicht fähig. Dazu die Frau, aus der Tiefe des Flusses:

„Wir hörten uns *Feier der tiefen Wässer* an./ Und es ging weiter, immer weiter./ bei den Kunstausstellungen, in Theatern, in Konzertsälen./ Aber nicht einmal die himmlischen Wagen konnten uns retten./ Seine Hände: feminine Hände./ Es war mir damals noch nicht klar./ Aber in jenem Licht./ und die Liebe ist das Licht, das so bricht, wie der Liebende es wünscht./ dachte ich: die Hand eines Pianisten, die fehlerfreie Hand eines Chirurgen./ Ach, *Feier der tiefen Wässer!*“

Die Hoffnung der Oper konzentriert sich auf einen kleinen Jungen namens Saku, dessen Vater bei einem Schiffbruch ertrank. Saku findet einen Sinn des Lebens: er möchte ein Radarsystem erfinden, das äußerlich wie eine Taschenlampe aussieht. Wenn damit die Wellen beleuchtet werden, würde es sofort jeden Ertrinkenden finden, bevor er sterben könnte, und dadurch wäre es Saku möglich, ihn noch zu retten. Der Gedanke des Ertrinkens wächst hier zu symbolischer Bedeutung in der Oper, und er wird allmählich zu einer Frage des geistigen Ertrinkens, wenn die Menschen den Kontakt zueinander und die Fähigkeit zur Liebe verloren haben. Die Schlußworte der Oper werden von der Frau an Saku gerichtet:

„Und für Dich, Saku/ einen kleinen Rat, um Dir zu helfen, diesen Radar zu erfinden:/ Geh in mein Zimmer./ nimm die Schallplatten, die wir uns manchmal zusammen anhörten/ und auch die Lexika vom

Bücherregal./ Warte auf einen Augenblick der Stille./ Und horche./ Aber schenke ihnen keinen Glauben, horche nur, sehr aufmerksam./ Und glaube gar nicht *Feier der tiefen Wässer.*/ das sind grausame Wellen./ sondern höre sie an, um so aufmerksamer./ Hör zu, damit Du hören lernst/ um uns zu retten/ bevor wir alle ertrinken.“

Feier der tiefen Wässer ist als Fantasie komponiert, dem entsprechend, was die Frau sagt. Es ist ein Bild der tiefen Wässer und der verhängnisvollen, verborgenen Leidenschaften unseres Unterbewußtseins.

Symphonie Nr. 10

Kalevi Aho's *zehnte Symphonie* ist eine seiner größten Leistungen. Das Stück wurde 1996 komponiert, und die Uraufführung bei einem Konzert des Symphonieorchesters Lahti unter der Leitung von Osmo Vänskä am 6. Februar 1997 wurde Gegenstand einer ungewöhnlichen Aufmerksamkeit und Publizität: sie wurde beispielsweise live vom Rundfunk und Fernsehen übertragen.

Der Komponist hat gesagt, daß der Ausgangspunkt für die *zehnte Symphonie* ein Konzert des Symphonieorchesters Lahti im Februar 1996 war, auf dessen Programm Mozarts *Symphonie Nr. 39* stand. Durch das Anhören dieses Werks und des außerordentlich schönen Spiels der Streicher des Orchesters wurde Aho dazu inspiriert, eine Symphonie zu komponieren, in welcher die Streicher reichliche Gelegenheit zum Singen haben sollten. Die *zehnte Symphonie* beginnt mit einer warmen, kantablen Violinmelodie, die von den ersten drei Tönen des Hauptthemas in Mozarts Symphonie abgeleitet ist. Das Werk enthält auch ein zweites absichtliches, sehr kurzes Zitat: das langgestreckte Violintheema am Anfang des *Adagios* zitiert ein Motiv von einigen

Tönen aus der Mitte des dritten Satzes von Bruckners *neunter Symphonie*. Keines dieser kurzen Zitate spielt aber eine programmatische Rolle in Aho's Symphonie, sondern sie sind eher seine Huldigung an die beiden großen Symphoniker; Aho sieht seine eigenen Werke als Fortsetzung und Entwicklung der von diesen Gestalten errichteten symphonischen Tradition.

Seine zweite Inspirationsquelle für die *zehnte Symphonie* war das Symphonieorchester Lahti, bei dem er seit 1992 Composer-in-Residence ist. Die größeren Soli und Kadenzen in der Symphonie wurden eigens für einzelne Musiker des Orchesters geschrieben, unter Berücksichtigung ihrer Persönlichkeiten. Früher tat Aho genau dasselbe in seinen *achten* und *neunten Symphonien*, und in der Fantasie *Feier der tiefen Wässer*. Das Symphonieorchester Lahti hat somit den musikalischen Stil vieler seiner Orchesterwerke so weitgehend beeinflußt, daß man diese Werke fast als seine „Lahti-Symphonien“ bezeichnen kann.

Die Melodie, mit welcher die *zehnte Symphonie* beginnt, wird im ersten Satz (*Allegro*) mehrmals wiederholt. Das von der zweiten Trompete gebrachte Thema, das sich lediglich innerhalb des Raumes einer Quinte bewegt, führt uns in eine dramatischere, konfliktgeladene Musik. Der erste Augenblick von Spannung wird durch schwere, krachende Schläge eines Schlagzeuginstruments betont, das der Komponist selbst konstruierte, das Kettenspiel. Als Entspannung folgt eine Oboenkadenz und die Reprise des Hauptthemas, jetzt in den Bratschen. Anschließend bringt diese märchenhafte, bimmelnde Musik den Satz zu einem kraftvollen Höhepunkt, der in einer virtuellen Kadenz für zwei Klarinetten explodiert. Am schönen, friedlichen Schluß des Satzes, bei dem die Streicher dominieren, hören wir eine verlangsamte Entwicklung des Hauptthemas.

Der zweite Satz (*Prestissimo*) ist virtuos, sehr schnell und dramatisch. Der Charakter des Hauptthemas ist sehr explosiv, und der Satz entwickelt sich zu kraftvollen, heftigen Ausbrüchen. In der Mitte des Satzes wird das wilde Geschehen einen Augenblick lang von einer träumerisch romantischen Cellomelodie unterbrochen, und die erneut nicht zu bändigende Musik wird gegen den Schluß wieder ruhiger, mit Soli des Horns und des Englischhorns, die motivisch gesehen auf den dritten Satz vorausgreifen.

Im breiten dritten Satz (*Adagio*) finden wir den dramatischen Kern der *zehnten Symphonie*. Es ist im *Adagio*, daß der „entscheidende Kampf“ der Symphonie stattfindet; der Inhalt des Satzes könnte als äußerst schwieriger aber letzten Endes erfolgreicher Aufstieg zu einem Berggipfel beschrieben werden. Dieser monumentale Satz erweckt das Gefühl einer kraftvollen, persönlichen Erzählung. Der Satz ist auch von großer lyrischer Schönheit. Zu seinen wichtigsten Augenblicken gehören die beiden breiten, gleichsam um Gnade flehenden Soli der Sopranposaune, die von den drei übrigen Posaunen begleitet werden. Auf dem Höhepunkt spielen drei Trompeten ein hohes, unisones As, und in diesem Augenblick bricht die Musik beinahe unter der zerberstenden, angsterfüllten Spannung zusammen, die schließlich von einem schneidenden, extrem hohen Cis des Piccolos abgerundet wird. Das zweite, herzerreißende Solo der Sopranposaune erfolgt mit dem letzten Stadium des „Bergbesteigens“, wo sich die gesamte, kraftvolle musikalische Energie im Intervall einer Quinte C-G entläßt. Für den dritten Satz wechselt der erste Trompeter zur Sopranposaune, und der erste Posaunist spielt durchgehend Altposaune.

Das lebhaftes Finale der Symphonie (*Vivacissimo*) beschließt dieses groß angelegte, reich orchestrierte

und stimmungsmäßig vieldeutige Werk auf eine nach außen gerichtete, schwungvolle Art. An zentraler Stelle des Geschehens, besonders am Anfang, stehen die Klarinetten, deren hohe Schreie die vorherrschende Atmosphäre zweideutig machen – hinter dem ganzen Gewühl ahnt man das Erkennen der Vergänglichkeit des Lebens. Der Satz enthält auch eine Synthese des wichtigsten musikalischen Materials sämtlicher vorheriger Sätze. Vor dem überschwenglichen, freudigen Schluß beruhigt sich beispielsweise der Satz durch eine Erinnerung an die träumerische Cellomelodie aus der Mitte des zweiten Satzes, die mit einer Reminiszenz des Themas für Sopranposaune aus dem dritten Satz verbunden ist.

Kalevi Aho's *zehnte Symphonie* wurde im Auftrag des Symphonieorchesters Lahti und der Finnischen Gesellschaft für mentale Gesundheit (Suomen Mielenterveysseura) für deren 100-Jahrefeier 1997 komponiert. Aho widmete die zehnte Symphonie seinen Eltern.

© Anne Weller 1997

Das **Symphonieorchester Lahti (Sinfonia Lahti)** wurde 1949 gegründet, um die 1910 von der Gesellschaft der Musikfreunde Lahtis errichteten Traditionen aufrechtzuerhalten. In späteren Jahren entwickelte sich das Orchester unter der Leitung seines Dirigenten Osmo Vänskä (erster Gastdirigent 1985-88, Chefdirigent seit 1988) zu einem der bemerkenswertesten in den skandinavischen Ländern. Für seine Aufnahmen der Urfassungen von Sibelius' *Violinkonzert* (BIS-CD-500) und *fünfter Symphonie* (BIS-CD-800) erhielt es den berühmten Gramophone Award und andere internationale Auszeichnungen, für die Gesamtaufnahme der Musik von Sibelius' *Sturm* (BIS-CD-581) den Grand Prix der Académie Charles Cros (1993). Neben der regelmäßigen Tätigkeit bei Symphoniekonzerten, Opernaufführungen und Auf-

nahmen hat das Orchester ein umfangreiches Entwicklungsprogramm für Kinder- und Jugendmusik.

Die Sinfonia Lahti spielt wöchentliche Konzerte im Konzerthaus Lahti (Architekten Heikki und Kaija Siren, 1954) und in der Kreuzkirche (Alvar Aalto, 1978), in der auch sämtliche Aufnahmen gemacht wurden. Das Orchester erscheint auch regelmäßig in Helsinki und spielte bei zahlreichen Festivals, darunter dem Helsinki Festival, der Helsinki Biennale (zeitgenössische Musik) und der Internationalen Orgelwoche in Lahti. Das Orchester unternahm Konzertreisen durch Deutschland, Frankreich, Schweden und Estland und spielt regelmäßig in St. Petersburg. Zu den Plänen für die Zukunft gehören Konzerte in anderen europäischen Ländern. Das Symphonieorchester Lahti macht regelmäßige Aufnahmen für BIS.

Osmo Vänskä (geb. 1953) studierte Dirigieren an der Sibelius-Akademie unter der Leitung von Jorma Panula und legte 1979 das Dirigierexamen ab. Außerdem hat er Privatunterricht in London und Berlin-West absolviert und an einem Meisterkurs von Rafael Kubelík in Luzern teilgenommen. Osmo Vänskä ist auch ein hervorragender Klarinetist.

1982 war Osmo Vänskä Sieger im internationalen Wettbewerb junger Dirigenten in Besançon, und hiernach hat er regelmäßig in Finnland, Norwegen und Schweden große Orchester geleitet. Seine Karriere hat auch außerhalb Skandinaviens rasche Fortschritte gemacht, so hat er u.a. in Frankreich, Holland, der Tschechoslowakei, Estland und Japan gearbeitet.

Zum ersten Gastdirigenten des Symphonieorchesters Lahti (Sinfonia Lahti) wurde Osmo Vänskä im Herbst 1985 berufen. Im Herbst 1988 wieder nahm er seine Tätigkeit als künstlerischer

Leiter des Orchesters auf. 1993-95 war er auch Chefdirigent des Isländischen Symphonieorchesters, und ab 1996 ist er Chefdirigent des BBC Scottish Symphony Orchestra. Er macht regelmäßige Aufnahmen für BIS.

Kalevi Aho, l'un des compositeurs les plus en vue de la Finlande aujourd'hui, est né à Forssa dans le sud de la Finlande le 9 mars 1949. Il a étudié à l'Académie Sibelius à Helsinki avec Einojuhani Rautavaara et à Berlin Ouest dans la classe de composition de Boris Blacher. De 1974 à 1988, il donna des cours de musicologie à l'université d'Helsinki; de 1988 à 1993, il fut professeur de composition à l'Académie Sibelius et, depuis l'automne 1993, il s'adonne à temps plein à la composition.

Dans les œuvres marquant sa percée, la *première symphonie* (1969) et le *troisième quatuor à cordes* (1971), Aho poursuit la tradition de Chostakowitch; même dans ces pièces cependant, il arrive à une décision très originale formelle/dramatique. Ainsi dans la *première symphonie* en quatre mouvements, on nous éloigne de plus en plus de la "réalité existante" du début, en arrivant à l'étrange style pseudo-baroque du troisième mouvement et finalement, dans le dernier mouvement, on se heurte de plein front aux problèmes de la "réalité véritable". La *seconde symphonie* (1970/95) en un mouvement repose essentiellement sur une triple fugue. Dans la *troisième symphonie* en quatre mouvements, la tension dramatique est différente; il s'agit d'un conflit entre un individu (un violon solo) et les blocs sonores de l'orchestre; un conflit semblable se manifeste dans le pessimiste *Concerto pour violoncelle* (1983-84). Le sommet de la première période de Aho (environ

1969-74) se trouve dans la *quatrième symphonie* (1972-73) en trois mouvements où les catastrophes du second mouvement sont à la fin suivies d'une libération spirituelle.

La *cinquième symphonie* (1975-76) marque un point tournant dans la production de Aho. Du point de vue de la structure, cette œuvre massive est extrêmement compliquée – dans cette symphonie à plusieurs couches, plutôt que d'entendre de la polyphonie entre les voix instrumentales variées, on entend une polyphonie de différentes fibres musicales indépendantes. La *sixième symphonie* (1979-80), virtuose et colorée, termine une ligne séquentielle de développement dans l'œuvre symphonique de Aho; après cela, le compositeur s'est concentré un moment sur des concertos et des opéras.

Le premier opéra de Aho, *Avain* (*La Clé*, 1978, sur un livret de Juha Mannerkorpi) traite de l'aliénation paranoïde d'un habitant d'une grande cité moderne dans le climat social troublant d'aujourd'hui. En 1982 et 1984, *Avain* fut monté par l'Opéra National de Hambourg. Dans les années 1985-87, Aho écrivit son second opéra à la satire mordante *Hyönteiselämä* (Vic d'insecte) qui mêle des éléments de la comédie et de la tragédie (le livret, du compositeur lui-même, repose sur une pièce du même nom par Josef et Karel Čapek) et renferme de nombreuses parodies stylistiques ainsi qu'une critique sociale affilée. La création donnée par l'Opéra National Finlandais le 27 septembre 1996 remporta un grand succès. En 1988, à partir de matériel de *Hyönteiselämä*, Aho composa sa *septième symphonie*: une œuvre gaie en six mouvements, la "Symphonie des insectes" a été décrite comme "une anti-symphonie tragi-comique, post-moderne". En 1990, Aho composa *Pergamon* pour quatre narrateurs, quatre groupes orchestraux et orgue; en quatre langues, le texte est

basé sur le roman *Die Ästhetik des Widerstands* de Peter Weiss. Dans l'intense *Symphonie de Chambre no 2* pour cordes (1991-92), on entend, en un sens, la musique des voix intérieures du compositeur.

En 1992, l'Orchestre Symphonique de Lahti choisit Aho comme compositeur résidant et il a écrit toutes ses œuvres orchestrales plus récentes pour ces musiciens. La brillante *symphonie no 8* (1993) en un mouvement pour orgue et orchestre, est l'œuvre instrumentale la plus expansive de Aho; cette pièce de grande envergure musicale est l'une des pierres angulaires les plus importantes de toute la production de Aho. La *Symphonie no 9* (1993-94) est plus légère et aussi une symphonie concertante: dans cette œuvre, qui renferme plusieurs couches temporelles différentes, l'instrument solo est le trombone. La virtuosité soliste est une marque distinctive de ses grands concertos symphoniques (*Concerto pour violon* 1981, *Concerto pour violoncelle* 1983-84, *Concerto pour piano* 1989), de ses trois symphonies de chambre (1976, 1992 et 1995-96: dans la dernière des trois, une symphonie pour cordes, l'instrument solo est le saxophone alto) et de plusieurs pièces de chambre (par exemple le *Quintette pour hautbois* 1973, le *Quintette pour basson* 1977, la *Sonate pour hautbois* 1985 et le *Quintette pour saxophone alto, basson, alto, violoncelle et contrebasse* 1994).

Parmi les nombreux arrangements de Aho se trouvent *Chants et Danses de la mort* de Moussorgsky pour basse et orchestre (1984) et le premier acte du ballet *Tourbillons* (1988) d'Uuno Klami. En 1995, il composa les parties perdues de second violon des six quatuors à cordes du premier compositeur finlandais d'importance, Erik Tulindberg (1761-1814). Des nombreux écrits de Aho, les plus en vue sont les traités *Musique finlandaise et le Kalevala* (1985) et *Einojuhani Rautavaara, symphoniste*

(1988), la collection d'essais *Les Tâches d'un artiste dans une société post-moderne* (1992), *La Tasse de culture* (1997) et *Musique de Finlande* (1996, collaboration avec E. Salmenhaara, P. Jalkanen et K. Virtamo).

La Fête des eaux profondes

La fantaisie symphonique fortement expressive *La Fête des eaux profondes* (Syvien vesien juhla) fut composée en 1995 pour le 90e anniversaire de la ville de Lahti et l'Orchestre Symphonique de Lahti créa la pièce sous la direction d'Osmo Vänskä le 1er novembre 1995. Malgré son titre, la pièce n'est aucunement une "ouverture festive" – bien au contraire: cette fantaisie énergique, remplie de tension dramatique, fut inspirée par l'opéra en ce moment inachevé (1997) *Ennen kuin me kaikki olemme hukkuneet* (*Avant que nous soyons tous noyés*), dont le livret repose sur la pièce pour la radio du même nom de Juha Mannerkorpi (1969).

Le personnage principal de l'opéra est une femme, l'infirmière en chirurgie Maija Salminen qui – pendant l'ouverture – se suicide en sautant d'un pont dans la rivière coulant dessous. La chaîne des événements menant à ce suicide est ensuite rappelée grâce à la technique de rétrospective (flash-back). L'action se passe donc dans le temps réel, la femme passant, du fond de la rivière, des commentaires sur la recherche de son corps et parle avec ses proches, de l'autre monde.

La femme a eu une liaison avec un chirurgien nommé Göran. Dans la huitième scène de l'opéra, Göran vient à son petit appartement pour la première fois et lui demande de mettre un disque. Elle choisit un enregistrement de *Fête des eaux profondes*. La composition n'est pas jouée en entier dans l'opéra, seul un court extrait est entendu sur disque. La

femme et Göran discutent ainsi de *Fête des eaux profondes*:

La femme: Aimes-tu celui-ci? "Fête des eaux profondes". (Ils écoutent un moment.)

Göran: L'aimes-tu?

La femme: Je ne sais pas vraiment. C'est une jolie pièce – mais elle est horrible aussi d'une certaine façon. Ou vide, remplie de vide, désolée. Comme s'il n'y avait plus de trace d'humanité nulle part.

Göran: Veux-tu dire comme une pure machinerie?

La femme: Quelque chose comme ça. Trop parfaite.

Göran: Je dirais cruelle. La perfection est toujours cruelle.

La femme: L'aimes-tu, toi?

Göran: Si un chirurgien n'aimait pas la perfection, qu'arriverait-il?

La femme: Même si elle était cruelle?

Göran: Nous ne devrions pas poser de questions.

Plus tard, la relation entre la femme et Göran tourne à rien; Göran est incapable d'aimer vraiment. La femme fait observer, du fond de la rivière:

"Nous avons écouté *La Fête des eaux profondes*./ Et cela a continué, à des expositions d'art, au théâtre, au concert./ Mais pas même les chars du ciel pouvaient nous sauver./ Ses mains: des mains féminines./ Je ne l'avais pas encore compris./ Mais dans cette lumière./ et l'amour est la lumière qui réfracte au gré de l'amant./ et j'ai pensé: la main d'un pianiste, la main infaillible d'un chirurgien./ Oh, la fête des eaux profondes!"

L'espoir dans l'opéra est concentré sur un petit garçon nommé Saku dont le papa se noya dans un naufrage. Saku trouve un but dans la vie: il veut inventer un système de radar qui a l'air d'une lampe de poche. Dirigé vers les vagues, il localiserait immédiatement quiconque en train de se noyer avant qu'il ne meure; de cette façon, Saku serait encore capable

de les sauver. L'idée de la noyade acquiert ainsi graduellement une signification symbolique dans l'opéra – elle finit par devenir une question de noyade spirituelle, quand les gens n'ont plus de contact entre eux et ont perdu la capacité d'aimer. Les derniers mots de l'opéra sont ceux de la femme à Saku: "Et à toi, Saku/ un petit message pour t'aider à inventer ce radar:/ Va dans ma chambre, prends les disques que nous écoutons parfois ensemble/ et aussi les encyclopédies dans la bibliothèque./ Attends un moment en paix./ Et écoute./ Mais ne les crois pas, écoute seulement, très attentivement./ Et ne crois pas *Fête des eaux profondes* du tout./ ce sont des vagues cruelles,/ mais écoute-les aussi, toujours plus attentivement./ Ecoute pour apprendre à écouter/ et à nous sauver/ avant que nous ne soyons tous noyés."

Fête des eaux profondes est composée comme une fantaisie selon ce que la femme dit. Il s'agit d'une image des eaux profondes de notre subconscient et, simultanément, de ses passions sous-jacentes de mauvais augure.

Symphonie no 10

La *Symphonie no 10* de Kalevi Aho est l'une de ses grandes réalisations. La pièce fut composée en 1996 et sa création – à un concert donné par l'Orchestre Symphonique de Lahti dirigé par Osmo Vänskä le 6 février 1997 – attira une attention et reçut une publicité inhabituelles: la création par exemple fut retransmise en direct à la radio et à la télévision nationales.

Le compositeur a admis que l'idée première de la *dixième symphonie* lui vint lors d'un concert donné par l'Orchestre Symphonique de Lahti en février 1996 avec la *Symphonie no 39* de Mozart au programme. En écoutant l'œuvre et devant le jeu extraordinairement raffiné des cordes de l'orchestre, Aho

fut inspiré de composer une symphonie dans laquelle les cordes auraient amplement l'occasion de chanter. La *dixième symphonie* commence avec une chaude mélodie *cantabile* aux violons provenant des trois premières notes du thème principal de la *Symphonie no 39* de Mozart. L'œuvre renferme une seconde citation intentionnelle: le thème longuement déroulé aux violons au début de l'*Adagio* cite un motif de quelques notes du milieu du troisième mouvement de la *neuvième symphonie* de Bruckner. Aucune de ces brèves citations cependant ne joue un rôle à programme dans la symphonie de Aho – elles sont plutôt un hommage à ces deux grands symphonistes; Aho considère ses propres œuvres comme une continuation et un développement de la tradition symphonique établie par ces grands compositeurs.

L'autre source d'inspiration de Aho pour la *dixième symphonie* fut l'Orchestre Symphonique de Lahti duquel il est compositeur résidant depuis 1992. Les soli et cadences majeures dans la *dixième symphonie* furent écrits spécialement pour les musiciens concernés dans l'orchestre et Aho prit leur personnalité en considération. Il avait fait de même auparavant dans ses *huitième* et *neuvième symphonies* et dans la fantaisie *Fête des eaux profondes*. L'Orchestre Symphonique de Lahti a ainsi influencé le style musical de tant d'œuvres orchestrales de Aho à un point tel qu'on peut presque en parler comme de ses "symphonies de Lahti".

La *dixième symphonie* commence par une mélodie répétée à plusieurs reprises au cours du premier mouvement (*Allegro*). Le thème présenté par la seconde trompette, thème qui couvre l'étendue d'une quinte seulement, nous mène à de la musique plus dramatique, remplie de conflits. Le premier moment de tension est souligné par les coups lourds et répercutants d'un instrument de percussion construit par

le compositeur, le *kettenspiel*. La tension se contracte dans une cadence de hautbois et une reprise du thème principal aux altos. Ensuite, la musique clinquante de conte de fée mène le mouvement à un sommet énergétique qui explose en une cadence virtuose pour deux clarinettes. A la ravissante conclusion paisible du mouvement, dominée par les cordes, on entend un développement ralenti du thème principal.

Le second mouvement (*Prestissimo*) est virtuose, très rapide et dramatique. Son motif principal est de nature hautement explosive et le mouvement se développe en un accès violent puissant. Au milieu du mouvement, le progrès débridé est interrompu un moment par une mélodie, rêveuse et romantique, aux violoncelles; et la musique de nouveau turbulente se recalmé à la fin avec des solos de cor et de cor anglais qui annoncent le troisième mouvement en termes motiviques.

Le large troisième mouvement (*Adagio*) renferme le noyau dramatique de la *dixième symphonie*. C'est dans l'*Adagio* que la "bataille décisive" de la symphonie a lieu; le contenu de la symphonie pourrait être décrit comme l'ascension très difficile mais finalement réussie du sommet d'une montagne. Ce mouvement monumental laisse l'impression d'un fort compte-rendu personnel. Le mouvement possède aussi une grande beauté lyrique. Deux longs solos de trombone soprano, qu'on dirait miséricordieux, accompagnés des trois autres trombones en chœur, appartiennent aux moments les plus significatifs de l'œuvre. Au sommet, trois trompettes jouent un la bémol aigu à l'unisson; la musique s'effondre alors presque sous la tension angoissée explosive – que termine finalement un do dièse perçant, extrêmement aigu au piccolo. Le second solo déchirant de trombone soprano suit la dernière étape de "l'ascension

de montagne", où toute la forte énergie musicale est déchargée dans l'intervalle d'une quinte, do-sol. Le premier trompettiste échange son instrument pour le trombone soprano au troisième mouvement et le premier tromboniste joue du trombone alto jusqu'à la fin.

L'éclatant finale (*Vivacissimo*) de la symphonie termine cette grande œuvre richement orchestrée et d'atmosphère très ambiguë de manière extravertie et excitante. Les clarinettes occupent une place centrale dans l'action, surtout au début; leur cris aigus soulèvent un sentiment ambigu pour l'atmosphère prédominante – derrière tout ce tourbillon d'activité, on peut discerner une reconnaissance de la nature transitoire de la vie. Ce mouvement contient aussi une synthèse du matériel mélodique essentiel de tous les mouvements précédents. Par exemple, avant la conclusion exubérante de joie, le mouvement se calme avec un souvenir de la mélodie rêveuse aux violoncelles de la partie centrale du second mouvement, qui est relié à un rappel du thème de trombone soprano du troisième mouvement.

La *dixième symphonie* de Kalevi Aho fut écrite à la demande de l'Orchestre Symphonique de Lahti et de l'Association Finlandaise pour la Santé Mentale (Suomen Mielenterveysseura) pour les célébrations de 100e anniversaire de cette dernière (en 1997). Aho a dédié sa *dixième symphonie* à ses parents.

© Anne Weller 1997

L'Orchestre Symphonique de Lahti (Sinfonia Lahti) fut fondé en 1949 pour maintenir les traditions de l'orchestre établies en 1910 par la société "Les amis de la musique de Lahti." Sous la direction de son chef Osmo Vänskä (principal chef invité de 1985-88, chef principal de 1988), l'orchestre est devenu, ces dernières années, l'un des meilleurs des

pays nordiques. Il a gagné le célèbre *Gramophone* Award et d'autres distinctions internationales pour ses enregistrements des versions originales du *Concerto pour violon* (BIS-CD-500) et de la *cinquième symphonie* (BIS-CD-800) de Sibelius et le Grand Prix de l'Académie Charles Cros (1993) pour son enregistrement complet de *La Tempête* de Sibelius (BIS-CD-581). En plus de donner des concerts symphoniques, des opéras et de faire des enregistrements, l'orchestre propose un programme intensif de développement destiné à la musique pour enfants et pour les jeunes.

La Sinfonia Lahti présente des concerts hebdomadaires au Concert Hall de Lahti (architectes Heikki et Kaija Siren, 1954) et à l'église de la Croix (Alvar Aalto, 1978); c'est aussi dans cette église que l'orchestre fait tous ses enregistrements. La formation est entendue régulièrement à Helsinki et elle a participé à de nombreux festivals dont le festival d'Helsinki, la Biennale d'Helsinki (musique contemporaine) et la Semaine Internationale d'Orgue de Lahti. L'orchestre a fait des tournées en Allemagne et en France en plus de se présenter régulièrement à Saint-Petersbourg. Les projets d'avenir incluent des concerts dans d'autres pays européens. L'Orchestre Symphonique de Lahti enregistre régulièrement sur étiquette BIS.

Osmo Vänskä (1953-) a étudié la direction à l'Académie Sibelius avec Jorma Panula et y a obtenu son diplôme en 1979. Il a aussi étudié privément à Londres et à Berlin Ouest et il a pris part au cours de maître de Rafael Kubelík à Lucerne. Osmo Vänskä est également un clarinettiste actif.

En 1982, il gagna le concours de Besançon pour jeunes chefs d'orchestre, après quoi il dirigea les principaux orchestres de Finlande, Norvège et Suède.

Sa carrière internationale prit rapidement son essor hors du Nord et Vänskä a travaillé en France, aux Pays-Bas, dans l'ancienne Tchécoslovaquie, en Estonie et au Japon entre autres.

Vänskä a dirigé des opéras au Festival d'opéra de Savonlinna, à l'Opéra Royal de Stockholm et à l'Opéra National de Finlande. Il fut le principal chef invité de l'Orchestre Symphonique de Lahti (Sinfonia Lahti) à l'automne 1985 et, trois ans plus tard, il en devenait le directeur artistique. Il fut chef principal de l'Orchestre Symphonique de l'Islande de 1993 à 1995 et, depuis 1996, il remplit les mêmes fonctions à l'Orchestre Symphonique Ecossais de la BBC. Il enregistre régulièrement sur étiquette BIS.

D D D

RECORDING DATA

Recorded in March 1996 [1] and February 1997 [2-5] at the

Church of the Cross (Ristinkirkko), Lahti, Finland

Recording producer: Robert Suff

Sound engineer: Jens Braun

Digital editing: Jens Braun, Hans Kipfer

Neumann microphones; Studer 961 mixer; Fostex D-10

DAT recorder; Stax headphones. **20-bit recording**

BOOKLET AND GRAPHIC DESIGN

Cover text: © Anne Weller 1997

Translations: Andrew Barnett (English); Julius Wender (German);

Arlette Lemieux-Chéné (French)

Front cover picture: Liisa Bramall 1997

Photographs of Osmo Vänskä and the Lahti Symphony Orchestra:

© Eastpress Oy / Seppo J. J. Sirkka

Typesetting, lay-out: Andrew Barnett, Compact Design Ltd

Colour origination: Studio 90 Ltd

BIS CDs can be ordered from our distributors worldwide.

If we have no representation in your country, please contact:

BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden

Tel.: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 30 Fax: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 40

info@bis.se www.bis.se

BIS-CD-856

© 1996 & 1997; © 1997, BIS Records AB, Åkersberga

Further BIS recordings by the Lahti Symphony Orchestra

JEAN SIBELIUS

BIS-CD-500 – Violin Concerto in D minor (original and final versions).

Leonidas Kavakos, violin; Osmo Vänskä, conductor.

BIS-CD-581 – The Tempest (original score).

Soloists; Lahti Opera Chorus; Osmo Vänskä, conductor.

BIS-CD-735 – Everyman; Belshazzar's Feast (original score);
The Countess's Portrait.

Soloists; Lahti Chamber Choir; Osmo Vänskä, conductor.

BIS-CD-800 – Symphony No. 5; En Saga (original versions).
Osmo Vänskä, conductor.

BIS-CD-815 – The Wood-Nymph (tone poem and melodrama);
A Lonely Ski-Trail; Swanwhite (original score).

Lasse Pöysti, narrator; Osmo Vänskä, conductor.

BIS-CD-861 – Symphony No. 1; Symphony No. 4.
Osmo Vänskä, conductor.

BIS-CD-862 – Symphony No. 2; Symphony No. 3.
Osmo Vänskä, conductor.

KALEVI AHO

BIS-CD-396 – Symphony No. 1; Violin Concerto; Hiljaisuus.
Manfred Gräsbeck, violin; Osmo Vänskä, conductor.

BIS-CD-646 – Symphony No. 8 for organ and orchestra; Pergamon.
Hans-Ola Ericsson, organ; Soloists; Osmo Vänskä, conductor.

BIS-CD-706 – Symphony No. 9 for trombone and orchestra;
Cello Concerto.

Christian Lindberg, trombone; Gary Hoffman, cello;
Osmo Vänskä, conductor.

UUNO KLAMI

BIS-CD-656 – Lemminkäinen's Island Adventures;
Song of Lake Kuujärvi; Whirls, ballet, Suites 1 & 2.
Esa Ruuttunen, baritone; Osmo Vänskä, conductor.

BIS-CD-676 – The Cobblers on the Heath, overture; Theme with Seven
Variations and Coda for cello and orchestra; Kalevala Suite.
Jan-Erik Gustafsson, cello; Osmo Vänskä, conductor.

BIS-CD-696 – Suomenlinna; Violin Concerto; Whirls, ballet, Act 1.
Jennifer Koh, violin; Osmo Vänskä, conductor.

TAUNO MARTTINEN

BIS-CD-701 – Symphony No. 1; Violin Concerto; Symphony No. 8.
Pekka Kauppinen, violin; Osmo Vänskä, conductor.

BERNHARD HENRIK CRUSELL

BIS-CD-345 – The Three Clarinet Concertos
(F minor, Op. 5; E flat, Op. 1; B flat, Op. 11).

Karl Leister, clarinet; Osmo Vänskä, conductor.

JOONAS KOKKONEN

BIS-CD-468 – Symphonic Sketches; Cello Concerto; Symphony No. 4.
Torleif Thedéen, cello; Osmo Vänskä, conductor.

BIS-CD-485 – Music for String Orchestra; The Hades of the Birds;
Symphony No. 1.

Monica Groop, mezzo-soprano; Ulf Söderblom, conductor.

BIS-CD-498 – Inauguration; Symphony No. 2; Interludes from the opera
‘The Last Temptations’; Erekhtheion (cantata).

Soloists; Akateeminen Laulu Choir; Osmo Vänskä, conductor.

BIS-CD-508 – Symphony No. 3; Opus Sonorum; Requiem.
Soloists; Savonlinna Opera Festival Choir; Ulf Söderblom, conductor.

BIS-CD-528 – ...durch einen Spiegel; Wind Quintet;
Sinfonia da camera; Il paesaggio.

Ulf Söderblom and Osmo Vänskä, conductors;
Sinfonia Lahti Wind Quintet.

BIS-CD-849/850 – Symphonies Nos. 1-4; Opus sonorum;
Sinfonia da camera; Requiem.

Ulf Söderblom and Osmo Vänskä, conductors; Soloists;
Savonlinna Opera Festival Choir.

OPERA ARIAS

BIS-CD-520 – From Die Zauberröte; Die Entführung aus dem Serail;
Fidelio; Macbeth; Simon Boccanegra; Don Carlo; Il barbiere di Siviglia;
La Bohème; Eugene Onegin; Der fliegende Holländer;
Die schweigende Frau.

Matti Salminen, bass; Eri Klas, conductor.

LINDBERG PLAYS SANDSTRÖM

BIS-CD-828 – Jan Sandström: Emperor's Chant; Don Quixote;
Wahlberg Variations; A Short Ride on a Motorbike.
Christian Lindberg, trombone; Osmo Vänskä, conductor.

FINLANDIA – A FESTIVAL OF FINNISH MUSIC

BIS-CD-575 – Works by Sibelius, Rautavaara, Raitio, Englund.
Krohn, Klami, (arr.) Kajanus and Pacius.
Dong-Suk Kang, violin; Osmo Vänskä, conductor.

DANCES WITH THE WINDS

BIS-CD-687 – Flute Concertos by Einojuhani Rautavaara.
Leonid Bashmakov, Aulis Sallinen and Tauno Marttinen.
Petri Alanko, flutes; Osmo Vänskä, conductor.

Kalevi Aho

Osmo Vänskä

Lahti Symphony Orchestra

